

T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja

Arvosana 8: Oppilas arvioi erilaisia tapoja käyttää rahaa ja kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä kertoo, millaisia vaikutuksia hänen kulutuspäätöksillään on muihin ihmisiin ja ympäristöön.

Sisältöalueet:

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta

S4 Taloudellinen toiminta

Laaja-alaisen osaamisen alueet, joita tehtävällä voidaan vahvistaa:

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Ohjeet opettajalle.....	2
Ohjeet oppilaalle.....	4
Arviointi	5

Ohjeet opettajalle

Tehtävän tavoitteena on tavoitteen T8 mukaisesti *rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden ymmärtäminen sekä näihin liittyvien taitojen harjoittelu*. Lisäksi oppilas oppii hahmottamaan erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoituksien vaikuttamista yhteiskunnassa (T6).

Tehtävän arvioitu kesto on kolme oppituntia, minkä lisäksi tehtävä vaatii oppilailta työskentelyä kotona. Kotona tehdään yksilötehtävä, joka puretaan koulussa. Purkamisen jälkeen siirrytään työskentelemään ryhmissä. Tehtävä edellyttää käyntiä koulun lähikaupassa. Mikäli kaupassakäynti ei ole mahdollista, on ohjeissa annettu soveltamisvinkkejä. Opettaja voi käyttää tehtävää kokonaisuudessaan tai hyödyntää siitä vain osia huomioiden oman oppilasryhmänsä ja heidän ikätasonsa.

Tehtävän oppitunnit voi pitää putkeen esimerkiksi jakson lopuksi tai jakson aikana sopivissa väleissä. Ennen kaupassakäyntiä on hyvä keskustella kulutusvalinnoista ja käydä läpi esimerkiksi ympäristömerkit. Ympäristömerkeistä keskustellessa on hyvä ottaa sellainen näkökulma, että oppilaille ei aiheudu ahdistusta oman perheen kulutusvalinnoista. Siksi kukaan ei käytä tehtävässä oman perheen käyttämiä tuotteita, vaan oppilaat tekevät valintojaan itse. Ympäristömerkkejä ovat esimerkiksi Pohjoismainen Ympäristömerkki, Reilun kaupan merkki, Avainlippu-merkki, EU:n luomumerkki eli Eurolehti sekä erilaiset kotimaisuudesta kertovat merkit, kuten Ruokaa omasta maasta, Hyvää Suomesta ja Puhtaasti kotimainen.

Tehtävän ohjeet vaiheittain:

1. Kotona -> [Seurantamoniste – Rahankäyttö ja kulutusvalinnat](#)
 - a. Oppilas tekee 3 päivän ajan seurannan siitä, mitä hän syö aamupalaksi (vaihtoehtoisesti väli- tai iltapalasta).
 - i. Seurantaa ei kannata tehdä päivällisestä tai lounaasta.
 - b. Oppilas listaa raaka-aineet/tuotteet, joita sisältyy hänen aamupalaansa. Samaa tuotetta ei tarvitse kirjoittaa kahdesti. Tässä kohtaa ei tarvitse kirjoittaa tuotteen brändejä ylös.
2. Koulussa oppilaat voivat työskennellä yksin, pareina tai ryhmässä. Pienemmille oppilaille suositellaan pari- tai ryhmätyöskentelyä.
 - a. Oppilaat koostavat yhdessä listan aamupaloihin käytettyjen tuotteiden mukaisesti.
 - i. Tuotteet on hyvä laittaa jonkinlaiseen järjestykseen, esim. maitotuotteet omaksi ryhmäksi. Se helpottaa kaupassakäyntiä.
 - ii. Listat voi koostaa vihkoon, jotta järjestystä voi pohtia. Ne voi kirjoittaa kauppamonisteeseen valmiiksi, jotta siihen ei kulu aikaa kaupassa
3. Kaupassa täytetään yksin tai samoissa ryhmissä [Kauppamoniste – Rahankäyttö ja kulutusvalinnat](#)
 - a. Oppilaat etsivät listansa tuotteet kaupasta ja kirjoittavat niistä tiedot ylös.
 - i. Tuotteen nimi, brändi, hinta ja kilohinta kirjoitetaan ylös.

- ii. Mikäli vastaavia tuotteita on kaupassa useampia, oppilaiden tulee perustella valintansa (hintaa, ulkonäkö, tuttu tuote, ympäristömerkki tms.). **Perusteluja voi pohtia etukäteen koululla esimerkiksi edellisellä oppitunnilla.**
- b. Mikäli kauppaan ei ole mahdollista päästä, tehtävän voi toteuttaa hyödyntämällä verkkokauppoja. Tämä edellyttää, että käytössä on esimerkiksi tietokoneet tai tabletit.
 - i. Opettaja voi ohjeistaa oppilaat jonkin tietyn verkkokaupan sivustolle tai antaa heidän itse etsiä.
 - ii. Vaihtoehtoisesti eri ryhmät/oppilaat voivat tarkoituksellisesti etsiä tietoa eri sivustojen kautta.

4. Koulussa työskennellään koko luokan kanssa yhteisesti.

- a. Yhdessä kerätään esimerkiksi taululle tietoja, millä perusteella tuotteita on kauppareissulla valittu.
- b. Yhdessä tarkastellaan, millä kaikilla perusteilla tuotteita on valittu.
- c. Lopuksi pohditaan perusteluiden järkevyyttä.

5. Valmiin ostoskorin arviointi [Kuitti](#)

- a. Opettaja jakaa oppilaille sähköisesti tai paperilla kuvan valmiista kuitista. Oppilaan tehtävä on arvioida ostoskorin sisältöä tietylmaisesta näkökulmista ja perustella sen kannalta, onko sisältö hyvä, huono tai jotain siltä väliltä.
- b. Tehtävä on haastavampi, jos oppilaan tulee tehdä tehtävä useamman näkökulman kautta. Opettaja voi käyttää omaa harkintaa ja päättää näkökulman oppilaan puolesta tai antaa hänen itse valita.
- c. Erilaisia näkökulmia voivat edustaa esimerkiksi:
 - i. *tarjoushaukka*
 - ii. *kotimaisen kannattaja*
 - iii. *herkkuhiiri*
 - iv. *satokauden sankari*
 - v. *eettinen kuluttaja*
 - vi. *ruokavaliota noudattava.*

Ohjeet oppilaalle

1. Seurantamoniste – Rahankäyttö ja kulutusvalinnat

Opettaja jakaa sinulle monisteen, joka on läksysi. Monistetta tulee täyttää kolme peräkkäistä päivää. Kannattaa kirjata asiat heti, kun olet syönyt aamupalan.

Opettaja, huom! Monisteen alaosan voi antaa myös läksyksi tai tehdä seuraavalla oppitunnilla.

2. Työskentele koulussa yksin/parina/ryhmässä.

Kirjoita seurantamonisteen alaosaan tuotteet, joita olet käyttänyt aamupaloillasi. Kokoa tuotteet listaksi ja järjestä ne niin, että samalla kaupan osastolla olevat tuotteet ovat listassa peräkkäin. Esimerkkejä osastoista ovat vihannekset ja hedelmät sekä maitotuotteet.

6. Kauppamoniste – Rahankäyttö ja kulutusvalinnat

Saat opettajalta kauppamonisteen. Kirjoita tuotteet valmiiksi siihen, jotta se on valmiina kauppareissua varten.

3. Työskentele kaupassa yksin/parina/ryhmässä.

Täydennä kauppamonisteen muut kohdat huolella.

1. Etsi ensin kaikki mahdolliset samanlaiset tuotteet osastolta. Merkitse, montako samankaltaista tuotetta löydät.
2. Tutki tuotteita ja tee valintasi.
3. Täydennä taulukkoon brändi, hinta, kilo- tai litrahinta.
4. Muista kirjoittaa myös perustelu, miksi valitsit juuri tämän tuotteen.

4. Valmis ostoskori, Kuitti

Opettaja jakaa sinulle kuvan valmiista ostoskorista.

Tehtäväsi on arvioida, onko ostoskorin sisältö hyvä vai huono valitsemasi näkökulman kannalta.

Käytä apuna kauppamonisteen perusteluita ja muista perustella oma vastauksesi huolella!

KAUPPAKUITTI

KURKKU, ESPANJA (1,60€ / KG)	0,55€
PERUNA, SUOMI (0,85€ / KG)	1,70€
MANSIKKA, ESPANJA 400G (7,25€ / KG)	2,90€
APPELSIINI, EGYPTI (0,99€ / KG)	1,48€
AVOKADO, MEKSIKO (6,95€ / KG)	1,50€
SOIJAROUHE 500G (7,00€ / KG)	3,50€
REILUN KAUPAN BANAANI, PERU (1,99€ / KG)	0,50€
VAPAAK KANAN MUNAT 6KPL	1,50€
NAUDAN JAUHELIHA, SUOMI 400G (9,73€ / KG)	3,89€
LIHAMAKARONILAATIKKO 400G	2,80€
PINAATTIHUKAINEN 400G	2,00€
KEVYT MAITO 1L	0,95€
KAURAMAITO 1L	2,20€
PROTEIINIPATUKKA 45G	2,60€
MAISSIHUTALE-MUROT 500G	2,20€
PAAHTOLEIPÄ 500G	1,20€
IRTOKARKIT, TARJOUS (7,95€ / KG)	4,70€
PAIKALLINEN SUKLAA 200G	6,50€
SIPSIT 350G	2,60€
COLA-JUOMA 1,5L	2,90€
YHTEENSÄ	48,17€

Arviointi

Arviointi on suunnattu tehtävään, jossa oppilas arvioi valmiin ostoskorin sisältöä. Mikäli opettaja ei teetä sitä, hän voi arvioida oppilaiden kauppamonisteen perusteluita ja heidän osallistumistaan yhteiseen keskusteluun koululla.

5	Oppilas antaa esimerkkejä kuluttamisesta ja säästämisestä. Hän on antanut jonkin perustelun tehtävässä. Pohdintaa vaikutuksista ei ole.
7	Oppilas antaa esimerkkejä kestävästä rahankäytöstä ja kulutusvalintojen vaikutuksista. Hän on antanut joitakin perusteluita tehtävässä. Asiaa olisi voinut kuitenkin vielä syventää ja monipuolistaa.
8	Oppilas arvioi erilaisia tapoja käyttää rahaa ja kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä kertoo, millaisia vaikutuksia hänen kulutuspäätöksillään on muihin ihmisiin ja ympäristöön. Hän on perustellut tehtävässä monipuolisesti valitsemansa näkökulman kannalta ostoskorin sisältöä. Hän osoittaa, että ymmärtää kuluttamisen vaikutukset ympäristöön.
9	Oppilas erittelee yksilön rahankäytön ja kuluttamisen vaikutuksia lähiyhteisöön, ympäristöön ja yhteiskuntaan. Hän on tehnyt tehtävän useammasta näkökulmasta ja ymmärtää erilaisten näkökulmien tärkeyden. Hän osoittaa, että ymmärtää kuluttamisen vaikutukset ympäristölle ja yhteiskunnalle.